

Chief Editor:

S.Nazarkasimov, Doctor of Philosophy (Ph.D) in Sociology, Vice-Rector of Jizzakh State Pedagogical Institute, Uzbekistan

Deputy Chief Editor:

A.Turaev, senior teacher of Jizzakh State Pedagogical Institute, Uzbekistan

Members of the editorial board:

Sh.S.Sharipov - Professor
B.M.Ochilova - Professor
D.Khodjimetova - assistant professor
A.Pardaev - assistant professor
M.N.Khoshimkhonov - assistant professor
A.I.Saidkasimov - assistant professor -
F.K.Akhmedov - assistant professor
B.E.Toshboev - assistant professor
I.N.Akhmedov - PhD
D.Salimova - PhD
N.N.Alimov - assistant professor
M.Saidov - Ph.D.
X.Maxammadiev - teacher

Editorial Representative:

Abrar Turaev
Jizzakh State Pedagogical Institute,
Uzbekistan
Phone: +998933091877
e-mail: ijtimoiy2017@mail.ru

**ONLINE ELECTRONIC
JOURNAL**

“Murabbiy” ilmiy-ma’rifiy jurnali
“Mentor” scientific-educational
journal

Научно-просветительский
журнал “Наставник”

Indexed By:

Published By:

<https://science.jspi.uz/>

Jizzakh State Pedagogical
Institute, Uzbekistan

MUNDARIJA / CONTENTS / СОДЕРЖАНИЕ

№	MUALLIFLAR/ AUTHORS / АВТОРЫ	MAQOLA NOMI/ ARTICLE TITLE/ НАЗВАНИЕ СТАТЬИ	SAHIFALAR/ PAGES/ СТРАНИЦЫ
1	Н.А.Шермухамедова	Даврнинг руҳи ва таълим тизими ислохотларининг мутаносиблиги	4-10
2	С.С.Агзамходжаева	Аёл маънавияти – ҳаёт зийнати	11-16
3	О.М.Ғайбуллаев	Ёшларда диний бағрикенгликни шакллантиришнинг фалсафий моҳияти	17-20
4	Г.М.Тўраева	Юксак маънавият маъсулияти	21-28
5	Ф.Б.Файзиёва	Ёшлар кибер ижтимоийлашуви амалий социологик тадқиқот объекти сифатида	29-32
6	Ф.Маматқулов	Шахс камолотида маънавиятнинг ўрни	33-38
7	А.А.Қамбаров	Ёшларни маънавий-ахлоқий таҳдидлардан ҳимоя қилишда диний ислохотлар масаласи	39-42
8	С.Э.Ибрагимов	Баркамол авлодни шакллантиришда ғўзаллик тушунчасининг аҳамияти	43-47
9	И.М.Арзиматова	Глобаллашувнинг ёшлар маънавий тарбиясига салбий таъсири	48-51
10	Г.Х.То`раева	Globalashuv sharoitida yoshlarda axborot istemoli madaniyatini shakllantirish va rivojlantirish masalalari	52-55
11	У.Б.Муҳаммадиев	Маънавий-ахлоқий таҳдидларга қарши курашиш ўзликни англашдадир	56-60
12	Н.Алиматова	Глобаллашув шароитида ёшлар онгида миллий ғояни шакллантиришда интеллектуал кадрларнинг роли	61-65
13	S.A. Pilyak	Analysis of the concept of identity in the context of cultural heritage interpretation	66-71
14	Н.Тангиров	Ижод жараёнининг фалсафий таҳлили	72-75
15	М.Мамажонова	Глобаллашув ва маънавий таҳдидларнинг моҳият-мазмуни	76-78
16	Б. Б. Жалолов	Зардуштийлик таълимоти манбалари таҳлилиянализ источников учения зороатризма	79-82
17	Ф.Абдусаматов	Ёшлар тарбиясида ислом омили	83-86
18	А.А.Абдурахмонов	Давлат ва жамият бошқарувида ёшлар муаммоларини ҳал қилишнинг устувор йўналишлари	87-91
19	M.Nabiyev	Globalashuv sharoitida ijtimoiy-ma’naviy qadriyatlarga asoslangan mafkuraviy	92-96

		tarbiyaning ahamiyati	
20	М.Маматмусаева	Глобаллашув шароитида мафкуравий тарбиянинг ўрни: муаъммо ва ечимлар	97-101
21	Н. Davlatova	Jizzax vohasi tojiklari: an’anaviy turmush tarzi va urf-odatlari	102-108
22	З. Миркомилова	Глобаллашув: манфаатлар ва зиддиятлар	109-114
23	С. Музаффаров	Миллий ахборот хавфсизлигини таъминлаш маънавий ҳаётнинг долзарб вазифаси	115-118
24	С. Тоштемирова	Глобаллашув шароитида маънавиятни шакллантиришда диний бағрикенгликнинг аҳамияти	119-121
25	С. Каримов	Шахснинг ҳаётий мақсадлари ва уларнинг ижтимоий аҳамияти	122-124
26	А.Э. Зиётова, Э.А. Бозоров	Глобаллашув шароитида маънавий-ахлоқий таҳдидларга қарши курашда таълим-тарбия муассасаларининг вазифалари	125-129
27	А.Ш. Эшмуҳаматов, Ж. Хушбақов	Амир Темур салтанатининг вужудга келиши	130-133
28	А. Пармонов	Ёшлар ватанпарварлиги - хавфсизлик ва барқарорликни таъминлаш кафолати	134-140
29	П. Қулматов	Шах маънавиятини шакллантиришда ота-она масъулияти	141-144
30	Ш.Ж. Ҳашимов, С.Х. Ҳашимова	Маънавий глобаллашув, ахборотлашган жамият ва ёшлар тарбияси	145-148
31	А. Холбоев	Ёш авлодни юксак маънавиятли шахс қилиб тарбиялашнинг назарий – педагогик асослари	149-154

МАЪНАВИЙ ГЛОБАЛЛАШУВ, АХБОРОТЛАШГАН ЖАМИЯТ ВА ЁШЛАР ТАРБИЯСИ

Ш.Ж.Хашимов – СамДУ, Ўзбекистонда демократик жамият қуриш назарияси ва амалиёти кафедраси катта ўқитувчиси
С.Х.Хашимова - Пастдарғом Автомобил ва йўллар касб-ҳунар коллежи
маънавият – маърифат ишлари бўйича директор ўринбосари

Ҳозирги давр жаҳон миқёсида глобаллашув жараёни кучаяётган, инсониятнинг ахборотлашган жамият босқичига ўтиши тобора чуқурлашиб бораётган даврдир. Тезкор ахборот ва коммуникация технологияларининг ривожланиши натижасида дунёдаги турли халқ ва элатлар орасида глобаллашув жараёнлари содир бўлаётган вақтда бутун инсоният, жумладан, халқимиз ҳам маънавиятга салбий таъсир кўрсатиши мумкин бўлган турли мафкуравий таҳдидлар остида яшамокда.

Бугунги кунда глобаллашув инсоният жамияти тараққиёти ва ижтимоий жараёнларнинг жаҳон миқёсида интеграциялашиб, оламшумул аҳамият касб этиб боришини ўзида ифодаловчи тушунча бўлиб, глобаллашув коммуникация воситаларидаги туб ўзгаришлар, инвестициялардаги янги жараёнлар, дунёга янгича қарашнинг вужудга келишида намоён бўлади. Глобаллашув муайян ҳодиса, жараённинг кўплаб минтақалар, давлатлар ва бутун ер юзини қамраб олганини ҳамда уларнинг инсоният тақдирига дахлдор эканлигини англатувчи тушунчадир.

Бугунги кунда глобаллашув замонавий цивилизация тараққиётининг муҳим хусусиятини ўзида ифодалаб, у жамият ҳаётининг иқтисодий, ижтимоий – сиёсий ва маънавий – мафкуравий соҳаларини қамраб олади. Ҳеч қандай миллий чегараларни тан олмайдиган, дунёда умумий технологик ва ахборот майдони юзага келаётганини ифодаловчи технологик глобаллашув, ижтимоий – сиёсий жараёнларни ўзида ифодаловчи сиёсий глобаллашув, фан, маданият, таълим ва ахлоқ соҳасидаги жараёнларни ифодаловчи ижтимоий – маданий глобаллашув жараёнлари содир бўлмоқда. Глобаллашув жараённинг яна бир ўзига хос жиҳати унинг мафкуравий таъсир ўтказиш воситаси сифатида ғоявий жараёнларга таъсир кўрсатишидир.

Глобаллашув жараёни ижтимоий ҳаётнинг барча соҳаларига таъсир кўрсатиб, алоҳида мамлакатларни жаҳон ҳамжамияти билан боғлайди. Бугунги кунда глобаллашув жамият тараққиётидаги қонуний тарихий жараён бўлиб, глобаллашув жараёни инсоният жамияти янги цивилизациявий сифат ўзгаришини ўзида ифодаламоқда. Жамият ҳаётидаги

бу янги сифат даражаси ахборот – техникавий ёки ахборот – компьютер цивилизацияси сифатида эътироф этилмоқда. Ахборот технологияси иқтисодиёт ривожланиши, қишлоқ хўжалиги, саноат, хизмат кўрсатиш соҳаларидан кейинги ўринни эгаллайди.

Глобаллашув ва ахборотлашув барча мамлакатларнинг иқтисодиёти, сиёсати ва маънавий ҳаётига ўз таъсирини ўтказди. Мафкуравий глобаллашув ахборот воситаларининг ривожини ва бу соҳада содир бўлаётган ўзгаришлар билан боғлиқ бўлиб, ахборотни кенг жамоатчиликка етказиб берувчи матбуот, радио, телевидение каби ходисаларни ўзида бирлаштирувчи оммавий ахборот воситалари (ОАВ) жамият ҳаётига улкан таъсир ўтказиш имкониятига эга. Радио, телевидение, Интернет энг сўнгги илмий янгиликларни қисқа вақтда бутун дунёга маълум қилишга, илм – фан, маданият, адабиёт ва санъат ютуқларидан ҳар бир одам фойдалана олишига замин яратмоқда. Интернет бугунги ахборот маконининг муҳим бўғинига айланиб, бугунги кунда Интернетдан нафақат компьютер тармоғи, балки бошқа соҳаларда ҳам фойдаланилмоқда.

Маънавий ҳаётдаги глобаллашув жараёнлари оммавий ахборот воситалари, Интернет, радио, телевидение, уяли алоқа воситалари орқали ахборотни етказишнинг фаоллашуви ҳам ижобий ҳам салбий оқибатларни келтириб чиқариб, бир томондан, маънавий глобаллашув натижасида маънавий ҳаётимизга кириб келаётган илм – фан, маданият ва санъат, маънавий мерос ижобий аҳамиятга эга бўлса, иккинчи томондан, турли зарарли ғоялар ҳамда мафкураларнинг жамиятимиз маънавий ҳаётига кириб келиши баркамол авлодни тарбиялаш, уларнинг мафкуравий иммунитетини мустаҳкамлаш вазифасини долзарб масала сифатида кун тартибига кўйди. Шунинг учун ҳам бугунги кунда оммавий ахборот воситалари ҳамда янги технологик воситалар асосида халқимиз ҳаётида содир бўлаётган ижобий ўзгаришлар ҳақида хикоя қилувчи чуқур таҳлилий маълумотларни мунтазам бериб бориш, фуқароларнинг ижтимоий фаоллигини кучайтириш, турли ижтимоий тоифа ва гуруҳларнинг қизиқиш ва интилишлари, ҳаётий манфаатларини ёритиш, фикрга қарши фикр, ғояга қарши ғоя, жаҳолатга қарши маърифат билан курашиш тамойилини ижтимоий ҳаётга кенг татбиқ қилиш ҳар қачонгидан ҳам долзарброқ аҳамият касб этмоқда.

Глобаллашув жараёнларининг инсон тафаккури, жамият ривожига кўрсатадиган таъсири ниҳоят даражада бекиёс бўлиб, глобаллашув натижасида кириб келаётган “оммавий маданият”нинг жамият тараққиёти ва инсон камолотига таъсири тобора яққолроқ кўзга ташланмоқда.

XX асрнинг ўрталаридан “оммавий маданият”га оммавий ахборот воситалари кучли таъсир ўтказа бошлаган бўлса, аср охирига келиб ва XXI асрнинг бошларида бу таъсир янада кучайди. “Оммавий маданият” ёки Ғарбда айтилганидек “популяр культура” бугунги кунда халқ ва миллатларнинг мумтоз маданиятига, санъатига, унинг бойликларига қарши курашиб, унинг ютуқларини инкор қилиб келяпти.

Шунинг учун бугунги кунда “оммавий маданият”нинг маънавий-ахлоқий тубанликларидан давлатимиз фуқаролари, энг аввало ёшларни асраб авайлаш, уларни огоҳликка даъват этиш, ўсиб келаётган ёш авлодимизнинг дилини, руҳиятини, ақл-идроки ва умуман маънавиятини диний ақидапарастлик, жаҳолатпарастликлар хатаридан ташқари, айна пайтда, жаҳонда юз бераётган сиёсий, мафкуравий, ижтимоий, иқтисодий, маънавий манфаатлар йўналишидаги курашларнинг хатарли таъсиридан муҳофаза қилишни ҳам ўз ичига олади. Инсон онги ва қалби учун кураш эса, энг аввало, ахборот орқали, ғоявий, мафкуравий таъсир кўрсатиш орқали олиб борилади. Турли оммавий ахборот воситалари, телевидение, радио, даврий матбуот ўзига хос психологик таъсир кўрсатиш имкониятига эга бўлиб, Интернетнинг пайдо бўлиши билан оммавий коммуникация, ахборот етказиш имкониятлари ниҳоятда кучайиб кетди. Сайтга жойлаштирилган маълумот бутун дунё бўйича тарқалиб, ОАВ дан ташқари интернет реклама, маълумотлар етказиш, электрон почта хизматларини ҳам бажара бошлади. Интернетдаги маълумотлар жуда кўп, арзон ва ўта тезкор бўлиб, бир томондан, илм-фан, маданият ва маънавият соҳасидаги маълумот ва ахборотлар, иккинчи томондан “оммавий маданият”га тааллуқли бўлган маълумотлар ОАВ, Интернет, мобил телефон, адабиёт ва санъат орқали тарқатилмоқда.

Хозирги даврда глобаллашув жамият ҳаётининг барча соҳаларига бевосита таъсир кўрсатаётган бир шароитда миллий маънавият, миллий ўзликни англаш, маънавий тикланиш, маънавий юксалиш жараёнларига асосий эътибор қаратилмоқда. Ўзбекистонда жамият ҳаётини модернизация ва ислоҳ этиш жараёни босқичма – босқич амалга оширилиб, ижтимоий ҳаётнинг барча соҳаларини қамраб олди. Республикада хусусий мулкка эгаликнинг янги тизими барпо этилди. Миллий кадриятларни тиклаш ва ворислик анъаналарига садоқатли авлодни тарбиялаш концепцияси ишлаб чиқилди. Глобаллашув шароитида маънавий ҳаётимизга кириб келаётган зарарли ғоялар ҳамда мафкуралардан ҳимоя қилишнинг муҳим омили, мамлакатимизни озод ва обод жамиятга айлантириш, Ватан равнақини маънавий таъминлаб беришга қаратилган назария – миллий истиқлол ғояси шаклланди. Миллий истиқлол моҳияти ва мустақиллик ғояларини англашда

буюк шахслар, атоқли алломалар ҳақидаги тарихий ҳақиқат рўёбга чиқарилди. Миллий урф – одатлар, кадриятлар ва анъаналарнинг тикланиши асосида янги жамият қуришда маънавий – маърифий тарғибот ва таълим тарбиянинг роли оширилди. Бу соҳадаги ислохотлар, янгиланиш ва модернизация жараёнлари изчил равишда давом эттирилмоқда. Биз таълим ва тарбия тизимининг барча бўғинлари фаолиятини бугунги замон талаблари асосида такомиллаштиришни ўзимизнинг биринчи даражали вазифамиз деб биламиз, - дейди Ўзбекистон Республикасининг Президенти Шавкат Мирзиёев, - Ёш авлод тарбияси ҳақида гапирганда, Абдурауф Фитрат бобомизнинг мана бу фикрларига ҳар биримиз, айниқса, энди ҳаётга кириб келаётган ўғил-қизларимиз амал қилишларини мен жуда-жуда истардим. “Халқнинг аниқ мақсад сари ҳаракат қилиши, давлатманд бўлиши, бахтли бўлиб иззат-ҳурмат топиши, жаҳонгир бўлиши ёки заиф бўлиб хорликка тушиши, бахтсизлик юкини тортиши, эътибордан қолиб, ўзгаларга тобе ва қул, асир бўлиши уларнинг ўз ота-оналаридан болаликда олган тарбияларига боғлиқ”. Бугунги кунда ён-атрофимизда диний экстремизм, терроризм, гиёҳвандлик, одам савдоси, ноқонуний миграция, “оммавий маданият” деган бало-қазоларнинг хавфи тобора кучайиб бораётганини ҳисобга оладиган бўлсак, бу сўзларнинг чуқур маъноси ва аҳамияти янада яққол аён бўлади³⁹.

Ўзбекистонда амалга оширилаётган маънавий-маърифий соҳалардаги ислохотлар глобаллашув шароитида фуқароларда миллий ўзлиқни англаш, миллий ғурур ва ифтихор туйғуларининг юксалишига ёрдам бериб, уларда мафкуравий иммунитетнинг шаклланишига ижобий таъсир кўрсатади ҳамда замонавий, демократик, ҳуқуқий, фуқаролик жамиятини барпо қилишга ёрдам беради.

³⁹ Қонун устуворлиги ва инсон манфаатларини таъминлаш – юрт тараққиёти ва халқ фаровонлигининг гарови. Ўзбекистон Республикасининг Президенти Шавкат Мирзиёевнинг Ўзбекистон Республикаси Конституцияси қабул қилинганининг 24 йиллигига бағишланган тантанали маросимдаги маърузаси. “Самарқанд” газетаси, 2016 йил, 3 бет.